

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
GREEK NATIONAL COMMISSION FOR HUMAN RIGHTS

**Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης
«Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων
και άλλα ζητήματα οικογενειακού
δικαίου»**

Μάρτιος 2021

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας και ο Εθνικός Θεσμός σε θέματα προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Έχει συσταθεί με βάση τους κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων και διέπεται από τον Ν.4780/2021. Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από σαράντα δύο φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία).

Νεοφύτου Βάμβα 6, 106 74 Αθήνα

T: 210 72 33 221-2, W: www.nchr.gr, E: info@nchr.gr

Παρατηρήσεις στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων και άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου»¹

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), ως το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας και ο Εθνικός Θεσμός για την προστασία και την προώθηση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Ελλάδα (ΕΘΑΔ) είναι, σύμφωνα με τον ιδρυτικό της νόμο, το κατ' εξοχήν αρμόδιο όργανο για την παροχή γνωμοδοτήσεων επί προωθούμενων μεταρρυθμίσεων εθνικής νομοθεσίας που άπτονται ζητημάτων προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή/και με αντίκτυπο σε αυτά.

Η ΕΕΔΑ καλωσορίζει το παρόν σχέδιο νόμου (στο εξής ΣχΝ), το οποίο, 40 περίπου έτη από την τελευταία μεταρρύθμιση του Οικογενειακού Δικαίου, επιχειρεί να ρυθμίσει τις σχέσεις γονέων-τέκνων μετά τη διακοπή της συμβίωσης των συζύγων/συμβίων, το διαζύγιο ή την ακύρωση του γάμου/συμβίωσης. Σκοπός του ΣχΝ είναι η ενίσχυση της ενεργούς παρουσίας και των δύο γονέων στην ανατροφή του παιδιού, ώστε να μην μεταβάλλονται ο ρόλος και η σχέση τους με το παιδί, όπως διευκρινίζεται στη σχετική [Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης](#).

Ταυτόχρονα, η ΕΕΔΑ, επισημαίνοντας τις ιδιαίτερες ανησυχίες τόσο των Μελών της όσο και των ενδιαφερόμενων φορέων των νομικών επαγγελματιών, της επιστημονικής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι εντοπίζουν πρακτικά ζητήματα που ενδέχεται να ανακύψουν κατά την εφαρμογή του νόμου και τον κίνδυνο που ελλοχεύει να μην ικανοποιηθεί εν τέλει το βέλτιστο συμφέρον του τέκνου, θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή της Πολιτείας στις επιμέρους επίμαχες διατάξεις του ΣχΝ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

Η ΕΕΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη το συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό διαζυγίων, αναγνωρίζοντας ότι στην πράξη, μετά τη διακοπή της συμβίωσης των γονέων, διαπιστώνεται συχνά αδυναμία ή απροθυμία των πρώην συζύγων/συμβίων για συνεργασία στη άσκηση της επιμέλειας των παιδιών τους και θεωρώντας ότι πρωταρχικός σκοπός του νομοθέτη είναι η ρύθμιση αυτών ιδίως των περιπτώσεων, επισημαίνει την **ανάγκη προστασίας του βέλτιστου πραγματικού συμφέροντος των**

¹ Το παρόν κείμενο Παρατηρήσεων υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ στις 31.3.2021. Εισηγήτριες: Καθηγήτρια Μ. Γαβουνέλη, Πρόεδρος ΕΕΔΑ και Κ. Χαροκόπου, Επιστημονική Συνεργάτιδα ΕΕΔΑ. Η ΕΕΔΑ εκφράζει τις ευχαριστίες της στο τακτικό Μέλος της Κ. Τρίμμη, ορισθέν από τις «Οικογένειες Ουράνιο Τόξο» και το αναπληρωματικό Μέλος της Α. Κωστοπούλου, ορισθέν από το ΙΜΔΑ για τις συνεισφορές τους.

παιδιών με έμφαση στην προαγωγή μιας λειτουργικής επικοινωνίας με τους γονείς τους. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού είναι αναγκαίο, σύμφωνα με το [αρίθμ. 12 Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#) (Δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται), να δοθεί η δέουσα προσοχή στην εξατομικευμένη προσέγγιση για την αξιολόγηση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού, για τον προσδιορισμό του οποίου πρέπει, σύμφωνα με το [αρίθμ. 14 Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#) (Δικαίωμα του παιδιού να θεωρείται το βέλτιστο συμφέρον του ως πρωταρχικός παράγοντας), να λαμβάνονται υπόψη η γνώμη του παιδιού, η ταυτότητά του, η διατήρηση των προσωπικών σχέσεων με τους γονείς, η ασφάλεια, η υγεία και η εκπαίδευσή του παράλληλα με τη διασφάλιση των διαδικαστικών εγγυήσεων και την ορθή εφαρμογή των δικαιωμάτων του. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕΔΑ κρίνει ως απαραίτητες προϋποθέσεις την ενδυνάμωση του θεσμού της συμβουλευτικής γονέων από δημόσιες υπηρεσίες ψυχικής υγείας σε κάθε περίπτωση διαζυγίου, παράλληλα με την προηγούμενη αξιολόγηση των αναγκών του παιδιού, τη συνδρομή τόσο των γονέων όσο και των δικαστών από κατάλληλα στελεχωμένες δημόσιες υπηρεσίες παιδοψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, καθώς και τη συστηματική επιμόρφωση δικαστικών λειτουργών που υπηρετούν σε τμήματα οικογενειακού δικαίου. Υπογραμμίζεται ότι η επίσπευση των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης στις οικογενειακές διαφορές συνιστά βασικό στοιχείο της αποτελεσματικής λειτουργίας του οικείου θεσμικού πλαισίου και εν γένει επιτακτική ανάγκη για την ουσιαστική διασφάλιση του πραγματικού συμφέροντος του παιδιού.

Συναφώς, η ΕΕΔΑ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική τη νομοθετική πρόβλεψη της παρακολούθησης, σε προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα, της εφαρμογής των αποφάσεων ανάθεσης επιμέλειας και του ελέγχου των αποτελεσμάτων τους, όπως επίσης και της αναθεώρησης των αποφάσεων, όποτε προκύπτει ανάγκη.

Τέλος, η ΕΕΔΑ αναγνωρίζοντας το ευρύ πλέον φάσμα οικογενειακών μοντέλων, επισημαίνει την ανάγκη διεύρυνσης του στενού ορισμού της οικογένειας με τη συμπερίληψη των βιοτικών σχέσεων των ΛΟΑΤΚΙ+ οικογενειών και της αναθεώρησης της έννοιας του γάμου και των προσώπων που συμβάλλονται σε αυτόν με την παράλληλη λήψη των κατάλληλων εφαρμοστικών μέτρων σε ευθυγράμμιση και με την [Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025](#), ώστε τα παιδιά που διαβιούν στις οικογένειες «ουράνιο τόξο» να απολαμβάνουν του δικαιώματος της ίσης μεταχείρισης και του σεβασμού της οικογενειακής τους ζωής.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΑΡΘΡΩΝ

Άρθρο 1: Σκοπός σε συνδυασμό με Άρθρο 5: Συμφέρον τέκνου - Τροποποίηση άρθρου 1511 ΑΚ

Το συμφέρον του τέκνου προϋποθέτει, σύμφωνα με τον σκοπό του παρόντος ΣχΝ, την παρουσία και των δύο γονέων κατά την ανατροφή του και την εκπλήρωση της ευθύνης τους έναντι αυτού. Ωστόσο, τα βασικά κριτήρια που επιλέγει ο νομοθέτης στην προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 5 για να διαπιστώσει αν εξυπηρετείται το συμφέρον του παιδιού (π.χ. πρόθεση ενός γονέα να σεβαστεί δικαιώματα άλλου) αφορούν μόνο το ζήτημα της ανάθεσης της επιμέλειας και δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε άλλες περιπτώσεις λήψης απόφασης, π.χ. επί ενός συγκεκριμένου θέματος γονικής μέριμνας.

Πρόταση της ΕΕΔΑ

Το συμφέρον του τέκνου είναι σκόπιμο να αξιολογείται από το Δικαστήριο εξατομικευμένα ανά περίπτωση, μετά από στάθμιση και συνεκτίμηση περισσότερων παραγόντων (όπως ηλικία, ταυτότητα, γνώμη παιδιού, ασφάλεια, κλπ), συμπεριλαμβανομένων και των αναφερομένων στην παρ. 2 του άρθρου 1511 ΑΚ παραγόντων.

Η ΕΕΔΑ υπενθυμίζει, ότι η συνεκτίμηση της γνώμης του παιδιού (εφόσον το επιτρέπει η ηλικία του) από το Δικαστή απορρέει, εκτός των άλλων, από διεθνή υποχρέωση, βάσει του άρθρου 12 της [Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#), η οποία έχει κυρωθεί από το 1992 με νόμο από την Ελλάδα και σύμφωνα με [το αριθμ. 14 Γενικό Σχόλιο](#) της Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ο δε δικαστής θα ήταν σκόπιμο, σε αυτό το στάδιο, να διευκολύνεται από ειδικό επαγγελματία για θέματα ψυχικής υγείας παιδιών, ώστε να είναι σε θέση να διαγνώσει με βάση τις γνώσεις και την εμπειρία του, ακριβέστερα, εάν πρόκειται για προϊόν καθοδήγησης ή υποβολής.

Άρθρο 7: Από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας σε περίπτωση διαζυγίου ή ακύρωσης γάμου και διάστασης των συζύγων - Αντικατάσταση τίτλου και άρθρου 1513 ΑΚ

Η προτεινόμενη από την παρούσα διάταξη διατύπωση σχετικά με την «από κοινού» και «εξίσου» άσκηση της γονικής μέριμνας και μετά τη διακοπή της συμβίωσης των γονέων έρχεται σε αντίφαση με τη διάταξη του άρθρου 1510 ΑΚ, σύμφωνα με την οποία η γονική μέριμνα κατά τη διάρκεια του γάμου ασκείται «από κοινού» χωρίς αναφορά και σε «εξίσου» άσκηση αυτής. Επιπλέον, ανησυχία εκφράζεται ως προς την υποχρεωτική συνάσκηση της γονικής μέριμνας στην πράξη, μετά τη λύση του γάμου ή της συμβίωσης σε ένα ήδη συγκρουσιακό περιβάλλον, καθώς αν μπορούσε αυτή να επιτευχθεί, θα είχε επιτευχθεί ήδη συναινετικά χωρίς την ανάγκη καταφυγής σε διαδικασίες αντιδικίας.

Πρόταση της ΕΕΔΑ

Υπό το φως των παραπάνω, και στο πνεύμα της ισχύουσας διάταξης του άρθρου 1510 ΑΚ, η οποία ορίζει ότι «η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι όποιοι την ασκούν από κοινού», η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την ανάγκη προαγωγής της επικοινωνίας του παιδιού και με τους δύο γονείς του, καθώς και της συναπόφασης στα βασικά ζητήματα της γονικής φροντίδας και προτρέπει το νομοθέτη να λάβει υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες που συντρέχουν σε κάθε περίπτωση λύσης γάμου ή συμβίωσης και ανάθεσης της γονικής μέριμνας με γνώμονα πάντοτε το πραγματικό βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, ιδίως όταν υφίσταται αδυναμία ή απροθυμία των γονέων για συνεργασία στην από κοινού άσκηση της επιμέλειας των παιδιών τους.

Άρθρο 11: Επιμέλεια του προσώπου - Προσθήκη εδαφίου στο άρθρο 1518 ΑΚ σε συνδυασμό με Άρθρο 4: Συναινετικό διαζύγιο - Αντικατάσταση άρθρου 1441 ΑΚ και Άρθρο 8: Παρέκκλιση από την από κοινού άσκηση της γονικής μέριμνας - Αντικατάσταση τίτλου και άρθρου 1514 ΑΚ

Στις προτεινόμενες διατάξεις των άρθρων 4 και 8 του ΣχΝ, φαίνεται να αποσυνδέεται ο τόπος διαμονής του παιδιού από την έννοια της επιμέλειας, ενώ στη διάταξη του άρθρου 11, εξακολουθεί να συμπεριλαμβάνεται στην επιμέλεια. Η διατύπωση στις εν λόγω διατάξεις στερείται συνοχής, αφήνει ευρύ πεδίο αυθαίρετων ερμηνειών και ως εκ τούτου ενδέχεται να προκαλέσει «ανασφάλεια δικαίου».

Πρόταση της ΕΕΔΑ

Στις περιπτώσεις που είτε από τους ίδιους τους γονείς είτε από τον δικαστή προκρίνεται η εναλλασσόμενη κατοικία ως το κατάλληλο μέτρο, βασικό κριτήριο θα πρέπει να είναι πάντοτε το συμφέρον του παιδιού. Ο δικαστής από πλευράς του οφείλει πρωτίστως να διευκολύνει και να προάγει την επικοινωνία του παιδιού και με τους δύο γονείς και κατά περίπτωση να ζυγίζει την επιλογή της εναλλασσόμενης κατοικίας. Για το σκοπό αυτό, η ΕΕΔΑ προτείνει ρητή και σαφή νομοθετική πρόβλεψη, σε περιπτώσεις διαφωνίας των γονέων, για επίλυση των προβλημάτων πριν και έξω από το Δικαστήριο με την παροχή αποτελεσματικής υποστήριξης από εξειδικευμένους διαμεσολαβητές και ταυτόχρονη υποχρεωτική προσφυγή σε ειδικές υπηρεσίες παιδοψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, που αφού αξιολογήσουν τις ανάγκες των παιδιών σε κάθε ξεχωριστή οικογένεια, θα βοηθούν τους γονείς να υποστηρίξουν την κατάλληλη κάθε φορά ρύθμιση. Προς αυτήν την κατεύθυνση, κρίνεται αναγκαία η τροποποίηση και των άρθρων 1512 και 1514, παρ. 3 εδ. γ', του ΑΚ.

Άρθρο 13: Δικαίωμα επικοινωνίας – Αντικατάσταση άρθρου 1520 ΑΚ

Βασικό στοιχείο της παρούσας διάταξης είναι η θέσπιση τεκμηρίου επικοινωνίας αναφορικά με το χρόνο της φυσικής παρουσίας γονέα-παιδιού, προσδιοριζόμενο στο ένα τρίτο (1/3) του συνολικού χρόνου επικοινωνίας. Το κριτήριο της μη διατάραξης της καθημερινότητας του παιδιού, που προτάσσεται σύμφωνα με το γράμμα της προτεινόμενης από το νομοθέτη διάταξης, ενδέχεται να προκαλέσει ερμηνευτικές δυσχέρειες, καθώς η διατάραξη της καθημερινότητας του παιδιού, στις περιπτώσεις που επιδιώκει να ρυθμίσει το παρόν ΣχΝ διαφαίνεται ως μονόδρομος. Η ΕΕΔΑ επαναλαμβάνει ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε περίπτωσης, ώστε να μην διαφοροποιείται η ποιότητα του χρόνου που έχει ο κάθε γονέας με το τέκνο του, σύμφωνα και με τα σχετικά συμπεράσματα της Ένωσης Δικαστών².

Κατά τη γνώμη της ΕΕΔΑ, κρίσιμης σημασίας είναι τα κριτήρια βάσει των οποίων θα αξιολογείται τυχόν αποκλεισμός ή περιορισμός της επικοινωνίας γονέα/παιδιού στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, εγκλημάτων κατά της προσωπικής ελευθερίας, κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή εγκλημάτων οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής (ν. 3500/2006 όπως ισχύει και 323 Α, 330 και 336-360 ΠΚ), καθώς ο νομοθέτης αξιώνει την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης. Επιπλέον της αντίθεσης της εν λόγω διάταξης με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, το Ν 3500/2006 και τη διάταξη του άρθρου 1537 ΑΚ (έκπτωση από το δικαίωμα της γονικής μέριμνας με την έκδοση τελεσίδικης απόφασης), η παρούσα νομοθετική ρύθμιση χρήζει βελτίωσης προς το «συμφέρον του τέκνου».

Πρόταση της ΕΕΔΑ

Όσον αφορά τη φυσική παρουσία γονέα-τέκνου κατά τη μεταξύ τους επικοινωνία, η ΕΕΔΑ υπογραμμίζει την υποχρέωση των αρμόδιων κρατικών Αρχών να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού, που ζει χωριστά από τους δυο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς, να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή και με τους δυο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 9 Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και σημ. 60 της αριθμ. 14 Γενικό Σχόλιο της Επιτροπής των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού). Η ΕΕΔΑ τονίζει τη σημασία του ποιοτικού χρόνου γονέα-παιδιού, καθώς και την ανάγκη για θέσπιση επιπλέον μορφών επικοινωνίας, στις περιπτώσεις που η φυσική παρουσία δεν καθίσταται εφικτή. Κρίσιμο για το συμφέρον του παιδιού είναι ο νόμος να θεσπίζει συγκεκριμένα κριτήρια, τα οποία θα πρέπει να πληρούνται προκειμένου για τη διασφάλιση της ομαλής και ικανής επικοινωνίας.

Επιπρόσθετα, προτείνεται, με γνώμονα πάντοτε την προάσπιση του συμφέροντος του τέκνου, η εξάλειψη από το κείμενο της συγκεκριμένης διάταξης της προϋπόθεσης της

² [Προτάσεις](#) της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων για τις Μεταρρυθμίσεις στο Οικογενειακό Δίκαιο, 5 Απριλίου 2021.

αμετάκλητης καταδίκης του γονέα για ενδοοικογενειακή βία ή για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Ο δε αποκλεισμός ή περιορισμός της επικοινωνίας στις εν λόγω περιστάσεις είναι κρίσιμο να λαμβάνει χώρα μετά από εμπειριστατωμένη έκθεση κοινωνικών λειτουργών και παιδοψυχολόγων δημοσίου φορέα περί της ακαταλληλότητας του γονέα, η συνδρομή των οποίων πρέπει μάλιστα να λαμβάνει χώρα άμεσα. Αναλόγως θα πρέπει να τροποποιηθεί το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 1520 του ΑΚ.

Άρθρο 14: Συνέπειες κακής άσκησης-Αντικατάσταση άρθρου 1532 ΑΚ

Στην παρούσα διάταξη επιχειρείται μία ενδεικτική απαρίθμηση των συνθηκών που συνιστούν κακή άσκηση της γονικής μέριμνας, οι οποίες εστιάζουν σε επιζήμιες για το συμφέρον του παιδιού συμπεριφορές των γονέων σε θέματα επικοινωνίας και διατροφής, δυσαπόδεικτες ωστόσο στην πράξη. Παράλληλα, δεν γίνεται αναφορά σε λόγους που συνδέονται με την υγεία (ψυχική και σωματική), την ασφάλεια, το περιβάλλον διαβίωσης, την παρεμπόδιση της εκπαίδευσης ή την καθιονδήποτε τρόπο εκμετάλλευση του παιδιού. Ως προς την προϋπόθεση της προηγούμενης αμετάκλητης καταδίκης του γονέα, ισχύουν και τα αναφερόμενα παραπάνω σχετικά με το άρθρο 13 του υπό εξέταση ΣχΝ. Επιπλέον σημειώνεται ότι, παρά το γεγονός ότι η διάταξη του άρθρου 1537 ΑΚ δεν συμπεριλαμβάνεται στις τροποποιούμενες διατάξεις, δημιουργούνται συστημικά ζητήματα. Το μεν άρθρο 1532 ΑΚ ορίζει ότι η κακή άσκηση της γονικής μέριμνας συντρέχει όταν υφίσταται αμετάκλητη καταδίκη, ενώ το άρθρο 1537 ΑΚ αρκείται στην τελεσίδικη καταδίκη.

Πρόταση της ΕΕΔΑ

Υπό το πρίσμα των ισχυρισμών αυτών, η ΕΕΔΑ εκτιμά ότι, για την αξιολόγηση της κακής άσκησης της γονικής μέριμνας, σκόπιμο θα ήταν να προτάσσονται και άλλοι λόγοι, όπως έκθεση του ανηλίκου σε κίνδυνο, κακές συνθήκες διαβίωσης, παραμέληση της υγείας του, παρεμπόδιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, εγκατάλειψη, εκμετάλλευσή του μέσω εργασίας που δεν συνάδει με την ηλικία του κ.ά. Προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να οργανωθούν κοινωνικές υπηρεσίες με σύμπραξη ψυχολόγων και ψυχιάτρων, που θα επικουρούν τα οικογενειακά τμήματα των δικαστηρίων και θα παρέχουν στήριξη στην οικογένεια σύμφωνα με τα πρότυπα που εισάγει ο ν. 2447/1996. Ο δε αποκλεισμός ή περιορισμός της επικοινωνίας, στις περιπτώσεις αυτές, επαναλαμβάνεται ότι θα πρέπει να στοιχειοθετείται βάσει αιτιολογημένης έκθεσης εξειδικευμένων οικογενειακών κοινωνικών λειτουργών και παιδοψυχολόγων δημοσίου φορέα, η οποία θα πρέπει να συντάσσεται χωρίς καθυστέρηση, αφενός, για την προστασία της ψυχικής και σωματικής υγείας του παιδιού, αφετέρου, για την προστασία του γονέα που κατηγορείται κακόβουλα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

- Γ. Πλαγάκος, «Μερικές [σκέψεις](#) για την από κοινού επιμέλεια (συνεπιμέλεια των ανηλίκων τέκνων μετά τη διάσταση και τη λύση του γάμου των γονέων τους», *dikastiko Πρακτορείο ειδήσεων*, 27 Ιανουαρίου 2020.
- [Επιστολή](#) της Παιδοψυχιατρικής Εταιρίας προς τον Πρόεδρο της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπή για τη Μεταρρύθμιση του Οικογενειακού Δικαίου, 16 Νοεμβρίου 2020.
- [Ψήφισμα](#) του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, 22 Νοεμβρίου 2020.
- [Παρατηρήσεις](#) του Δικτύου για τα Δικαιώματα των Παιδιών, 12 Απριλίου 2021
- Κ. Φουντεδάκη, «[Γονική μέριμνα μετά τον χωρισμό των γονέων: Κάποιες επισημάνσεις](#)», *Syntagma Watch*, 17 Δεκεμβρίου 2020.
- [Ανακοίνωση](#) Εταιρίας Οικογενειακού Δικαίου, 20 Δεκεμβρίου 2020.
- Ι. Τέντες, [Δήλωση](#) για τη συνεπιμέλεια, 20 Δεκεμβρίου 2020.
- Κ. Λαδοπούλου, «Χρονική Συν-Επιμέλεια, εναλλασσόμενη διαμονή και ψυχική υγεία των παιδιών. [Σχόλια](#) στο Προσχέδιο Τροποποιήσεων Οικογενειακού Δικαίου», *Ισότητα*, 6 Ιανουαρίου 2021.
- Σ. Κουκούλη-Σπηλιωτοπούλου, Η επιμέλεια του τέκνου χωρισμένων γονέων με το πρίσμα των υπερνομοθετικών κανόνων ([Περίληψη](#)), 12 Ιανουαρίου 2021.
- Π. Κατσικερός, «[Για τη συνεπιμέλεια και τη γονεϊκή αποξένωση](#)», *Lawspot*, 2 Φεβρουαρίου 2021.
- [Δελτίο Τύπου: Ενεργοί μπαμπάδες για τα δικαιώματα του παιδιού](#), 25 Μαρτίου 2021.
- [Προτάσεις](#) της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων για τις μεταρρυθμίσεις το Οικογενειακό Δίκαιο, 5 Απριλίου 2021.
- Συνεπιμέλεια: [Παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη](#) προς τον υπουργό Δικαιοσύνης, 11 Απριλίου 2021.